

Byla C-116/23

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį santrauka

Gavimo data:

2023 m. vasario 27 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Bundesverwaltungsgericht (Austrija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2023 m. vasario 23 d.

Pareiškėjas:

XXXX

Institucija atsakovė:

Sozialministeriumservice (SMS), *Landesstelle Steiermark*

Pagrindinės bylos dalykas

Slaugos atostogos – Slaugos atostogų išmoka – Šeimos hospisinės atostogos – Ligos išmoka – Laikino nedarbingumo išmoka – Teisės į slaugos išmoką atsiradimo sąlyga – Darbuotojas migrantas – Diskriminacija

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Sąjungos teisės aiškinimas, SESV 267 straipsnis

Prejudiciniai klausimai

1. Ar slaugos atostogų išmoka yra ligos išmoka, kaip ji suprantama pagal Reglamento (EB) Nr. 883/2004 3 straipsnį, ar bent jau kita išmoka, kaip ji suprantama pagal Reglamento (EB) Nr. 883/2004 3 straipsnį?
2. Jeigu tai yra ligos išmoka: ar slaugos atostogų išmoka yra išmoka pinigais, kaip ji suprantama pagal Reglamento (EB) Nr. 883/2004 21 straipsnį?

3. Ar slaugos atostogų išmoka yra išmoka slaugančiajam, ar asmeniui, kuriam reikalinga slauga?

4. Ar tokia situacija, kai prašymą slaugos atostogų išmokai pateikęs asmuo, kuris yra Italijos pilietis, nuo 2013 m. birželio 28 d. nuolat gyvena Austrijoje, Aukštutinės Austrijos federalinėje žemėje, nuo 2013 m. liepos 1 d. dirba Austrijoje, toje pačioje žemėje, pas tą patį darbdavį – taigi asmuo nėra pasienio darbuotojas – susitaria su darbdaviu dėl slaugos atostogų tam, kad byloje nagrinėjamu laikotarpiu nuo 2022 m. gegužės 1 d. iki 2022 m. birželio 13 d. galėtų slaugyti tėvą, kuris yra Italijos pilietis, nuolat gyvenantis Italijoje (Sasuolas), ir prašo institucijos atsakovės skirti jam slaugos atostogų išmoką, patenka į Reglamento (EB) Nr. 883/2004 taikymo sritį?

5. Ar Reglamento (EB) Nr. 883/2004 7 straipsnį arba įvairiuose Europos teisės aktuose (pavyzdžiui, SESV 18 straipsnyje, Reglamento (EB) Nr. 883/2004 4 straipsnyje ir pan.) įtvirtintą draudimą diskriminuoti pažeidžia nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią slaugos atostogų išmokos mokėjimas priklauso nuo to, ar asmuo, kuriam reikalinga slauga, gauna Austrijos 3 ar aukštesnio lygio slaugos išmoką?

6. Ar tokiomis faktinėmis aplinkybėmis, kaip susiklosčiusios šioje byloje, Sąjungos teisėje įtvirtintą veiksmingumo principą arba įvairiuose Sąjungos teisės aktuose (pavyzdžiui, SESV 18 straipsnyje, Reglamento (EB) Nr. 883/2004 4 straipsnyje ir pan.) įtvirtintą draudimą diskriminuoti pažeidžia nacionalinės teisės nuostatos taikymas arba suformuota nacionalinė jurisprudencija, kurioje nenumatyta galimybė „prašymą dėl slaugos atostogų išmokos“ aiškinti kaip „prašymą dėl šeimos hospisinių atostogų“, nes prašymui užpildyti buvo panaudota forma „Prašymas dėl slaugos atostogų išmokos“, o ne „Prašymas dėl šeimos hospisinių atostogų“, be to, su darbdaviu buvo aiškiai sudarytas susitarimas, kuriame nurodyta „artimų šeimos narių slauga“, o ne „mirštančiojo priežiūra“, nors faktinės aplinkybės – tėvo, kuriam buvo reikalinga slauga, mirtis – iš esmės atitiktų reikalavimus, keliamus šeimos hospisinių atostogų antraštinėje dalyje apibrėžiamai slaugos atostogų išmokai, jei tik su darbdaviu būtų sudarytas kitoks susitarimas ir institucijai atsakovei būtų pateiktas kitoks prašymas?

7. Ar Reglamento (EB) Nr. 883/2004 4 straipsniui arba kitai Sąjungos teisės nuostatai (pavyzdžiui, Pagrindinių teisių chartijos 7 straipsniui) prieštarauja nacionalinės teisės nuostata (BPGG [*Bundespflegegeldgesetz* (Federalinis įstatymas dėl slaugos išmokos), toliau – BPGG] 21c straipsnio 1 dalis), kurioje numatyta, kad slaugos atostogų išmoka mokama tik tuo atveju, jeigu asmuo, kuriam reikalinga slauga, gauna Austrijos 3 arba aukštesnio lygio slaugos išmoką, nors kitoje nacionalinės teisės nuostatoje (BPGG 21c straipsnio 3 dalyje), taikomoje toms pačioms faktinėms aplinkybėms, išmokos mokėjimas su jokia panašia sąlyga nesiejamas?

Nurodomi Sąjungos teisės aktai

2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija

Nurodomi nacionalinės teisės aktai

Arbeitsvertragsrechts-Anpassungsgesetz (Darbo sutarčių teisės suderinimo įstatymas, toliau – AVRAG), 14a ir 14c straipsniai

Bundesgesetz, mit dem ein Pflegegeld eingeführt wird (Bundespflegegeldgesetz, Federalinis įstatymas dėl slaugos išmokos nustatymo, toliau – BPGG), 3a, 21c ir 21d straipsniai

Trumpas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 Italijos pilietis XXXX, nuo 2013 m. gyvenantis ir dirbantis Austrijoje, sudarė su savo darbdaviu susitarimą dėl atostogų, kad galėtų slaugyti Italijoje gyvenantį tėvą. Vėliau, 2022 m. gegužės 10 d., jis pateikė prašymą institucijai atsakovei (*Sozialministeriumservice, Landesstelle Steiermark* (Socialinės ministerijos tarnybos Štirijos federalinės žemės skyrius)) dėl slaugos atostogų išmokos skyrimo.
- 2 Institucija atsakovė 2022 m. birželio 7 d. sprendimu šį prašymą atmetė, motyvuodama tuo, kad slaugos atostogų metu mokamos slaugos atostogų išmokos gali būti eksportuojamos į EEE arba Šveicariją tik tuomet, jeigu asmuo, kuriam reikalinga slauga, gyvena vienoje iš šių valstybių ir gauna slaugos išmoką pagal Austrijos *Bundespflegegeldgesetz*, nes tokiu atveju Austrija yra kompetentinga skirti ligos išmokas, kaip tai suprantama pagal Reglamentą (EB) Nr. 883/2004. Kadangi prašymą pateikęs asmens tėvas negauna Austrijos slaugos išmokos, prašymą pateikęs asmuo neturi teisės į slaugos atostogų išmoką.
- 3 2022 m. liepos 7 d. pareiškėjas per nustatytą terminą pateikė skundą dėl šio sprendimo, prašydamas priteisti įstatyme numatyto dydžio slaugos atostogų išmoką už laikotarpį nuo 2022 m. gegužės 10 d. iki 2022 m. birželio 13 d. Jis nurodė, kad laikotarpiu, už kurį buvo prašoma slaugos atostogų išmokos, jo tėvas turėjo būti slaugomas 24 valandas per parą ir Italijoje gavo slaugos išmoką, prilygstančią 3 lygio slaugos išmokai Austrijoje. Pareiškėjui pasirodė nesuprantama institucijos atsakovės teisinė nuomonė, kad slaugos atostogų išmoka yra papildoma išmoka, į kurią su kita Europos valstybe susijusiu atveju Austrijoje dirbantis slaugantysis turi teisę tik tuomet, jeigu slaugomas asmuo turi teisę į Austrijos slaugos išmoką. Slaugos išmokos prašo ir ją gauna asmuo, kuriam reikalinga slauga, o slaugos atostogų išmokos prašo ir ją gauna slaugantysis. Slaugos atostogų išmoka skiriama siekiant slaugančiajam užtikrinti darbo ir

socialinės teisės aktuose numatytas garantijas, todėl pagrindinė reikšmė tenka vietai, kurioje jis dirba.

- 4 Pareiškėjas taip pat teigė, kad pagal Europos teisę slaugos atostogų išmokos turi būti laikomos ligos išmokomis ir kad pagal Reglamento (EB) Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalies a punktą yra taikytina Austrijos teisė, nes jis dirba Austrijoje. Išmoka pagal socialinės apsaugos teisę turi būti eksportuojama. BPGG 21c straipsnio 3 dalyje taip pat nereikalaujama, kad asmuo, kuriam reikalinga slauga, būtų apdraustas sveikatos draudimu Austrijoje. Remiantis Europos Teisingumo Teismo jurisprudencija, tokios išmokos, kaip antai slaugos išmoka, turi būti laikomos „ligos išmokomis“. Institucijos atsakovės aiškinimas pažeidžia laisvo darbuotojų judėjimo Sąjungoje principą, nes tėvus, kuriems reikalinga slauga už Austrijos ribų, turi beveik išimtinai tik Austrijos pilietybės neturintys Sąjungos piliečiai, todėl tik jie negauna slaugos atostogų išmokų. Šiuo atveju pareiškėjas pasinaudojo slaugos atostogomis pagal AVRAG 14c straipsnį, todėl jis turi teisę į slaugos atostogų išmokas už laikotarpį nuo 2022 m. gegužės 10 d. iki 2022 m. birželio 13 d. (14 dienų po tėvo mirties 2022 m. gegužės 29 d.).
- 5 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, *Bundesverwaltungsgericht* (Federalinis administracinis teismas), suteikė institucijai atsakovei galimybę išsakyti savo poziciją 2022 m. rugpjūčio 31 d. Šiuo atžvilgiu teismas neteisingai nurodė, kad kalbama apie šeimos hospisines atostogas (vietoj teisingo termino „slaugos atostogos“) ir kad nacionalinės teisės nuostata dėl šeimos hospisinių atostogų nereikalauja, kad asmuo, kuriam reikalinga slauga, būtų apdraustas sveikatos draudimu Austrijoje. Todėl teismas nesutiko su institucijos atsakovės nuomone, kad slaugos atostogų išmoka yra slaugomam asmeniui skiriama išmoka, kuri papildo slaugos išmoką.
- 6 Vėliau institucija atsakovė pateikė 2022 m. rugsėjo 20 d. nuomonę, kurioje paaiškino, kad pareiškėjas nepateikė prašymo suteikti šeimos hospisines atostogas, todėl joks prašymas dėl slaugos atostogų išmokos, numatytos šeimos hospisinių atostogų antraštinėje dalyje, nebuvo atmestas. Ji taip pat nurodė, kad būtina sąlyga slaugos atostogoms gauti yra bent 3 lygio Austrijos slaugos išmokos gavimas. Kadangi pareiškėjo tėvas Austrijoje negauna slaugos išmokos, pareiškėjo prašymas skirti slaugos atostogų išmoką, numatytą slaugos atostogų antraštinėje dalyje, buvo atmestas.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 7 Bylos šalys sutinka, kad šiuo atveju slaugos atostogų išmoka laikytina ligos išmoka.
- 8 Tačiau, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nuomone, slaugos atostogų išmoka taip pat galėtų būti išmoka už laikiną nedarbingumą, kuri turėtų būti traktuojama kaip bedarbio išmoka, nes darbo santykiai keičiasi arba išeinama atostogų, o išmoka apskaičiuojama remiantis nedarbo draudimo nuostatomis.

- 9 Dėl išmokų pinigais ir išmokų natūra atskyrimo Europos Sąjungos Teisingumo Teismas jau yra išaiškinęs, kad ir tiesiogiai slaugančiajam (o ne asmeniui, kuriam reikalinga slauga) mokamos išmokos laikomos ligos išmokomis, kaip jos suprantamos pagal Reglamentą (EB) Nr. 883/2004. Todėl galima daryti prielaidą, kad šioje byloje nagrinėjama išmoka galiausiai yra naudinga asmeniui, kuriam reikalinga slauga. Kadangi išmoka skiriama slaugančiajam ir todėl reikia įrodymų, kaip ji buvo panaudota, slaugos atostogų išmoka turėtų būti klasifikuojama kaip išmoka natūra. Laikantis šio požiūrio, slaugos atostogų išmokos priklauso tik už Austrijoje esančio asmens slaugą (todėl jos nepriklausytų, jeigu Austrijos slaugos išmokų gavėjas gyvena kitoje valstybėje narėje). Tačiau tokiu atveju ši išmoka, užsienio kompetentingai įstaigai kompensuojant išlaidas, taip pat turėtų būti skiriama už kitoje valstybėje narėje apdrausto asmens slaugą, jeigu tas asmuo gyvena Austrijoje.
- 10 Socialinės apsaugos sistemų koordinavimo administracinė komisija kol kas nėra pritarusi Austrijos nuomonei, kad slaugos atostogų išmoka yra slaugos išmoka natūra.
- 11 Kita galimybė būtų šią išmoką laikyti išmoka, kuriai netaikomas Reglamentas (EB) Nr. 883/2004, ir remtis tuo, kokie darbo teisės aktai yra taikomi slaugančiajam. Taigi ši išmoka visada turėtų būti skiriama, jeigu slaugantysis atitinka BPGG 21c straipsnio 1 dalies reikalavimus, neatsižvelgiant į asmens, kuriam reikalinga slauga, gyvenamąją vietą. Tačiau tokiu atveju išmoka nebūtų mokama, jeigu asmuo, kuriam reikalinga slauga, gyvena Austrijoje ir gauna Austrijos slaugos išmoką, bet slaugantysis dirba kitoje valstybėje narėje ir ten pasiima atostogas arba susitaria su darbdaviu dėl laikino darbo veiklos nutraukimo, prilygstančio Austrijos slaugos atostogoms.
- 12 Kad tai yra išmoka natūra, galėtų patvirtinti ir BPGG 21d straipsnio 2 dalies 4 punktas, kuriame reikalaujama panaudojimo įrodymų, jeigu būtų daroma prielaida, kad išmoka yra naudinga asmeniui, kuriam reikalinga slauga.
- 13 Trečiuoju klausimu siekiama išsiaiškinti, ar atitinkamos valstybės narės kompetencija turi būti siejama su slaugančiuoju, ar su asmeniu, kuriam reikalinga slauga. Jei valstybė narė turėtų mokėti išmoką abiem atvejais, tai neišvengiamai lemtų nenumatytą teisių kumuliaciją, todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas atmeta šį variantą. Taigi kompetencija mokėti išmoką gali būti susijusi tik su vienu asmeniu. Jei lemiamą reikšmę tenka slaugančiajam, vėl kyla klausimas dėl išmokos rūšies (pirmasis klausimas), nes slaugantysis neatitinka sąlygų ligos išmokai gauti.
- 14 Ketvirtuoju klausimu siekiama išsiaiškinti, ar tai, kad pareiškėjas, pasinaudodamas judėjimo laisve, beveik prieš 10 metų atvyko į Austriją, turi reikšmės taikant Reglamentą (EB) Nr. 883/2004, ir todėl atsakymas skirti išmoką nėra kliūtis naudotis teise laisvai judėti. Taip pat siekiama išsiaiškinti, ar turi reikšmės tai, kad atitinkamas šeimos narys gyvena kitoje valstybėje narėje ir niekada nepasinaudojo teise laisvai judėti.

- 15 Penktajame klausime klausama dėl reikalavimo, pagal kurį asmuo, kuriam reikalinga slauga, turi gauti bent 3 lygio Austrijos slaugos išmoką. Slaugos išmoką paprastai gali gauti Austrijos arba EEE priklausančių valstybių piliečiai, jeigu jų nuolatinė gyvenamoji vieta yra Austrijoje. Ši kriterijų, žinoma, lengviau įvykdyti piliečiams, nei šiuo atveju Italijoje gyvenančiam pareiškėjo tėvui. Todėl darbuotojams migrantams slaugos atostogų išmokos susiejimas su Austrijos slaugos išmokos gavimu daro didesnę įtaką nei Austrijos piliečiams, kurių šeimos narių nuolatinė gyvenamoji vieta paprastai yra Austrijoje. Todėl gali būti, kad tai yra diskriminacija dėl pilietybės ar gyvenamosios vietos.
- 16 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo požiūriu, pagal ligšiolinę Austrijos praktiką slaugos atostogų išmoka nagrinėjamu atveju būtų skirta, jeigu pareiškėjo tėvas gyventų Italijoje, tačiau gautų Austrijos pensiją, todėl būtų apdraustas sveikatos draudimu Austrijoje ir gautų Austrijos slaugos išmoką Italijoje. Slaugos atostogų išmoką institucija atsakovė laiko išmoka asmeniui, kuriam reikalinga slauga, ir todėl ją skiria, jeigu už asmenį, kuriam reikalinga slauga, yra atsakinga Austrija. Tačiau prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja, ar tai teisėta. Jeigu taip, jis norėtų sužinoti, ar leidžiama remtis Austrijos 3 lygio slaugos išmokos skyrimu. Tačiau net jeigu tai yra išmoka slaugytojui ir pagal Reglamento (EB) Nr. 883/2004 5 straipsnį, remiantis vienodu požiūriu į faktus, ji turėtų būti prilyginama atitinkamai užsienio valstybės išmokai, kyla klausimas, ar asmens, kuriam reikalinga slauga užsienyje, ligos eigos sunkumas turi būti panašus į tą, kurio reikalaujama Austrijoje, norint gauti 3 lygio slaugos išmoką.
- 17 Dėl šeštojo ir septintojo klausimų: remiantis *Verwaltungsgerichtshof* (Aukščiausiasis administracinis teismas) jurisprudencija, dėl institucijai tenkančios pareigos pasirūpinti laikytina, kad socialinio draudimo įstaiga turi padėti pateikti (veiksmingą) prašymą, kuriame būtų atsižvelgta į teisėtus prašymą teikiančio asmens interesus. Vertindamos prašymus socialinio draudimo įstaigos turi vadovautis socialinio teisės taikymo idėja – kilus abejonoms, jos turi aiškinti prašymus apdraustojo naudai. Jei kyla abejonių dėl prašymą pateikęs asmens ketinimų, reikia išsiaiškinti jo valią (pavyzdžiui, apklausiant). Tačiau apdraustajam negali būti skiriama jokia kita išmoka, nei ta, dėl kurios jis neabejotinai kreipėsi.
- 18 Vis dėlto institucija atsakovė nėra socialinio draudimo įstaiga, todėl ji neprivalo vertinti prašymų vadovaudamasi socialinio teisės taikymo idėja. Kadangi pareiškėjas susitarė su darbdaviu dėl slaugos atostogų pagal AVRAG 14c straipsnį ir užpildė prašymo dėl slaugos atostogų išmokos pagal BPGG 21c straipsnio 1 dalį formą, o ne prašymo dėl slaugos atostogų išmokos dėl šeimos hospisinių atostogų pagal BPGG 21c straipsnio 3 dalį formą, remiantis nacionaline jurisprudencija jam negali būti skiriama kitokia išmoka, nei ta, dėl kurios jis neabejotinai kreipėsi.
- 19 Atitinkamas klausimas atrodo aktualus, nes, remiantis pateiktais faktais, pareiškėjas, jeigu būtų pateikęs tinkamus prašymus, taip pat atitiktų kriterijus, taikomus slaugos atostogų išmokai dėl šeimos hospisinių atostogų gauti pagal

BPGG 21c straipsnio 3 dalį. Tačiau BPGG 21c straipsnio 3 dalis, kaip nacionalinės teisės nuostata, yra palankesnė nei taikoma BPGG 21c straipsnio 1 dalis, nes BPGG 21c straipsnio 3 dalyje nenustatytas reikalavimas, kad asmuo, kuriam reikalinga slauga, turi gauti bent 3 lygio Austrijos slaugos išmoką.

- 20 Reglamento (EB) Nr. 883/2004 4 straipsnyje raginama laikytis vienodo požiūrio. Nors nagrinėjamos faktinės aplinkybės patenka į dviejų nacionalinės teisės nuostatų, kurių taikymas priklauso nuo pareiškėjo sprendimo, susitarimo su darbdaviu pobūdžio ir naudojamos prašymo formos, taikymo sritį, gali būti, kad tai yra diskriminacijos atvejis.

DARBINIS VERTINIMAS